

PREDNISTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna l. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 89:—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Glasilo sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 427.

V Ljubljani, v sredo dne 6. novembra 1912.

Leto II.

Turško umikanje na Čataldžo

Avstrijsko brodovje odplove v Smirno. — Srbi prodirajo preko Albanije k morju. — Poincaréjevi predlogi. (Gl. Zad. vesti).

Vojna na Balkanu.

VOJNA IN INTERNACIONALA.

Na strankinem zboru avstrijske nemške socialne demokracije je govoril dr. Adler znamenit govor proti vojni, iz katerega posnemamo:

V tem trenutku, ko začenjamo posvetovanje o tem predmetu, si moramo predvsem predložiti plemenito in vzvišeno misel: Karkoli se je zgodilo, karkoli se bo zgodilo, nerazrušna solidarnost, neločljiva sklenjenost vse socialistične internacionale je danes dejstvo. Avstriji smo v dvakrat težkem položaju. Prvič smo v neposredni bližini bojišča in sleherni razširjenje, ki se mu utegne zgoditi, zadene najprej nas, drugič smo tudi iz tega razloga bolj zainteresirani od drugih, ker je nacionalni razvoj na Balkanu, kjer stopajo narodi v luč zgodovine, podoben sličnim pojavom prijateljstva in sovravnosti v okvirju Avstrije. Kakor želimo slehernemu ljudstvu svoboden razvoj in samoodločevanje, tako gotovo čutimo svoje tudi do Srbov, Bolgarov in Črnogorčanov. Moramo paziti, da vojna ne oškoduje razvoja, ki so ga že ustvarile zapadne dežele. (Živahno odobravanje.) Ko so se začeli dvigati balkanski narodi pod vodstvom slavehlepni knezov, nahujskanih od ruskih intrig, tedaj smo si najprej želeli: Mir hočemo imeti. Vsled te želje so mislili tudi mnogi izmed nas: uren udarec na glavo balkanskih narodov od strani Turčije in imeli bomo mir. To ni bila nikakoli simpatija s turškim gospodstvom, ampak bila je močna antipatija proti vojni. Temu se pridružim, da je

okrvavljeni carizem

vajen kazati se za zagovornika ljudske svobode na Balkanu. dočim je v resnici zgolj povzročevatelj moritve ljudstev v službi svojih interesov. (Živahno pritrdjevanje.) Ampak pokazalo se je, da se namerava zgodovina močno zaokreniti. Reči smemo: Osem dni sem ima

Evropa drugo lice.

Naj je dalo karkoli povod za nenadni izbruh vojne, gotovo je, da so se izvršila dejstva, katerih prihod je sleherni pričakoval, o katerih pa nismo vedeli, da so tako blizu. Federacija balkanskih držav je diplomatsko zmanjšana, ponarejena in poslabšana zveza balkanskih narodov, ki so jo socialni demokratje vedno smatrali za potrebno. Mi smo si predstavljali to zvezo za

federativno republiko,

ampak zgodovina ne gre tako, da bi naenkrat izpolnila vse naše obljube. V teh izpremenjenih okoliščinah pa moramo dati prostora drugim mislim. Odpora nam je treba proti ruski prepotenci, zaščite proti ruskemu carstvu, iskat in — upajmo — našli pa ju bomo v novi samostojni zvezi slovanskih narodov na Bal-

kanu. (Živahno odobravanje.) Naš interes je jasen: Ruski vpliv ne sme postati mogočen. Zdi se, da Rusija tudi topot izgubi svojo igro, ker si balkanski narodi pravijo: Zdaj smo mi za status quo in status quo je brezpogojna vlada ljudstev nad Balkanom, ki prebivajo na Balkanu. (Živahno odobravanje.) Avstriji smo takorekoč

specialisti v Balkanu sličnih razmerah.

(Velikanska veselost.) In naše stališče je: Balkan balkanskim narodom, naj prevzamejo vse koristi z vsemi skrbmi tega gospodarstva. Poleg teh resničnih stvari pa stojijo

domišljije,

stoji nevarnost, da utegne Avstrija vzeti na Balkanu, česar prej ni marala. Poleg oficijalne deželne politike imamo majhno, toda mogočno stranko, ki ji očitajo po pravici ali po krivici, da ji zapoveduje Belvedere, in ta stranka hujša na vojno zaradi tega Sandžaka. Samo cesarsko blazna politika more misliti, da se žrtvuje za to kri naših otrok, ali pa imamo

cesareviče, ki so blazni.

(Viharno odobravanje.) Potem pa se moramo temu nasproti postaviti. Kar smo izrekli v svojem manifestu, je osem dni sem naziranje nekdanj s sabljjo rožljajočega časopisja. Ohranitev statusa quo, osvojitve Sandžaka se je opustila, ostala je zahteva po dobri trgovinski pogodbi s Srbijo. Ampak čeprav se glase zdaj poluradni in uradni glasovi zelo mirovno, vendar nečemo zaupati deželnemu miru. Kadar šele pride Evropa do besede, kaj lahko nastanejo zelo nevarni zapletljaji. Upam pa, da velesile vojne ne začno tako lahkomišle, kakaj slutijo, da bi bila vojna v zapadni Evropi vse kaj drugega kakor na Balkanu. Nobena človeška domišljija si ne more misliti vojne, ki se odigrava na tleh, kjer je slednja pedzemlje pognojena od potu dela. Upam, da se zgornji premislijo. Če pa se gospodje ne premislijo, jih hočemo opomniti. Morda tudi mislijo, da ima

ovčja potrpežljivost ljudstev

tudi svoje meje! Viharno, ponovno odobravanje.) Lahko si mislimo vojno za obrambo samostojnosti naroda, ne moremo pa si misliti, da se bodo stotisoči proti svoji volji poklali zgolj za imperialistične interese, ki so vrhutega še namišljeni, za fantome cesarskih fantazij raznih evropskih dvorov. Nihče izmed nas ne bo hotel prevzeti odgovornosti za pretinjo z uporom, ampak železen zakon psihologije narodov je, da je bil sleherni zločin vladajočih maščevan z uporom narodov proti tistim, ki so ga začeli. (Viharno odobravanje.) Vojna je skok v temoto, mračnost, nedoglednost. Nočemo reči, da bomo zanetili revolucijo, ampak mogočnike opozarjamo na preteklost iz katere naj se

uče. (Veliko odobravanje.) Avstrijske državni-ke pa tudi delamo odgovorne za to, kar se godi v

Rumuniji.

Če govori gospod Carol bojevitve govore, tedaj smemo delati odgovornega zanje grofa Berchtolda, zakaj gospod Carol nima ničesar govoriti na svojo pest. Torej je resno znamenje, če se neti v Rumuniji. Na nas je, da zavzamemo javno mnenje proti vojni. Napraviti moramo glas proletariata močan, glasan, razločen. Edini resnični, moralni mirovni faktor v Evropi je mednarodna socialna demokracija. (Živahno odobravanje.) In treba je naglo delati. Govornik opozarja na bruselske sklepe in na kongres, ki zbere letos med božičem in novim letom v Bazlu ali Curihu internacionalo k mogočni manifestaciji za mir in končava: Danes ne vodijo vojne, če čutijo da vse ljudstvo v svoji globini ne mara vojne. Tudi avstrijskih narodov ne bodo mogli gnati kakor jagmet v klavnico. Preden grme topovi, hočemo govoriti mi. Mi imamo besedo in vsa Avstrija naj jo sliši. (Viharno, ponovno dolgotrajno odobravanje in entuziasmično pleskanje.)

NAŠ GOSPODARSKI POLOŽAJ IN BALKANSKA VOJNA.

Krvavi zapletljaji na Balkanu so kaj občutno zadeli avstrijsko-ogrske gospodarske razmere. Vse bolj kakor druge vevlasti je prizadeta naša država vsled balkanske vojne, ker je v neposredni bližini balkanskega polotoka, s katerim jo vežejo najožji trgovinski stiki. Do gotove meje so bile balkanske države najnaravnejši trg za spečevanje naših industrijskih izdelkov. Balkan je bil za Avstrijo kolonialno ozemlje, določen v to, da nam pošilja poljedelske pridelke ter sprejema naše industrijske izdelke. Seveda so to naravno razmerje avstrijski agrarci dostikrat skalili in so v svojem slepem drvenju za čim večjim dobičkom preprečili izvoz poljedelskih pridelkov iz balkanskih dežel. V zadnjih letih so se pojavili večkrat ostri konflikti z balkanskimi državami, ker je Avstrija v slepi pokorščini do agrarcev večkrat zaprla svoje meje izvozu iz balkanskih dežel. Ali vzlic temu so ostale še važne trgovske zveze, ki so pa sedaj, ko je ves Balkan v plamenu, popolnoma razrušene. Pomen balkanske vojne za Avstrijo spoznamo prav posebno iz števil o izvozu in uvozu. Uvoz v Avstrijo je znašal:

	1907	1911
iz Bolgarske	6:1	12:4 milj. K
iz Grške	24:2	19:8 milj. K
iz Rumunije	34:8	78:2 milj. K
iz Srbije	11:2	42:6 milj. K
iz Turške	42	60:4 milj. K
Skupaj	118:3	213:4 milj. K

Uvoz v Avstrijo je vzlic vsem umetnim zaprekam iz vseh balkanskih dežel — izjemo napravljajo le Grška in Črna Gora ne pride v poštev — naraščal. Ako izostane uvoz vsled

vojne, tedaj bo znaten del življenjskih potrebščin ostal nepokrit, posledica tega bo še večja draginja živil.

Po drugi strani pa odpade seveda tudi izvoz industrijskega blaga, ki je bil v zadnjih letih iz Avstrije:

	1907	1911
na Bolgarsko	30:6	35:6 milj. K
na Grško	27:9	16:5 milj. K
v Rumunijo	123:3	137:2 milj. K
na Srbsko	28:2	40:1 milj. K
na Turško	119:4	135:8 milj. K
Skupaj	329:4	365:2 milj. K

Čeprav ni naraščal izvoz v isti meri kakor uvoz, vendar bo prekinjen izvoz na Balkan občutno zadel avstrijsko industrijo. Najvažnejše industrijske panoge na Avstrijskem: kovinarska, tekstilna industrija, stekarski izdelki, izvoz klobukov in lišpa, bodo najhujši prizadeti, ker so precejšen del izdelkov teh industrij kupile balkanske države. Tako prinašajo balkanski zapletljaji avstrijskim narodom bedo in gorje. Grozna draginja nam preti in obenem kriza v gospodarstvu, ki pomenja delavskemu razredu brezposelnost.

V SKADRU.

Vojni poročevalec »Journala«, André Tudesco, je po silnem naporu, izognivši se po nevarnih gorskih stezah čuječim stražam, dospel v Skader, ki ga Črnogorci obkrožujejo od vseh strani. Nočilo se je že, ko je prišel v mesto. Po tesnih ulicah je bilo vse zapuščeno in neprijeten mir je ležal nad mestom. Vrata po vseh hišah zaklenjena, vhodi prepreženi z verigami. Le semintja kakak hiša z odprtimi durmi, če pa stopiš pod obok in kreneš proti tlakovnemu dvorišču, poem vidiš stražo z namerjeno puško: še korak in petelin se sproži. Grozna, vznemirjajoča tišina odeva to mesto mrtvih. Če zdaj zatuli pes, se človek strese in posluša kako čudno odmeva glas od zidovja in reber. Le če se splazi k hišam ter opazi nezagrnjeno okno in gleda skozi v notranjost, tedaj se vidi pridruženja znamenja življenja. Na stropu šviga svet plapolajoče lučke, zastor se pregiblje, senca hušne mimo; in potem zopet mrtvaška tišina. Tako sniva Skader v brezupnem spanju med visokima trdnjavama, med Tara-bošem in Tepe. Tam se vzpenjata s silnimi okopi, obrambnimi nasipi, podzidki, za katerimi preži 60 topov, 2 res moderni utrdbi. In vsakdo ve povedati, da jih je dal zgraditi pred dvema letoma mojster trdnjavskih zgradb, Nemec von der Goltz, po vseh pravilih moderne vojne umetnosti. Ali če se prekorači vzdolžni most, tedaj se hipoma izpremeni slika, tedaj opazi oko le nered, beganje gruč, kaos razmetanih predmetov, orient, čisti orient.

Okolo 15.000 vojakov tvori posadko. Od carigradskega nizama, od albanskega bašibozuka do črnca iz Male Azije; vsi islamski rodovi so zastopani v pestrem vrvežu. Pogumni so ti vojaki, brez strahu in krvoločni. Pogum jim je prirojen prav tako kakor preziranje

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

Vsak drug mož bi bil sedaj izgubil potrpljenje. Gospod Gryce pa je počakal trenotek, da se je opomogla, in je dejal počasi:

— Ali tudi tedaj ne boste povedali, če Vam bo težje molčati nego govoriti? Celo tedaj ne, če bodo verjeli — jaz ne bom nikdar verjel, ker sem prepričan o Vaši nedolžnosti — torej celo tedaj ne, če bodo ljudje verjeli, da ste krivi umora one ženske?

— Jaz! — Nič več ni bilo mogoče dvomiti nad vzrokom njene osuplosti. Molč, ki je sledil tej edini besedi, je poveljal dovolj.

— Ves svet bo verjel, dobri in slabi ljudje. Onj ne razodene svetu resnice. Moški so tako neobzirni.

— Oh da! Gorje mi! — je vzdihovala vsa iz sebe. Tresla se je tako močno, da se je postelja zibala pod njo. Kaj več ni bilo mogoče izvedeti od nje; detektiv je bil premagan.

Po daljšem neprijetnem odmoru je pričel znova, to pot z globoko žalujočim glasom.

— Malo je možkih, ki bi bili vredni take požrtvovalnosti, gospodična Oliver, in zločinec je celo ni vreden. Toda od takih misli se ženske ne dajo premotiti. Eno pa naj bi vendar pomislili; morda je nedolžni obtožen in morda bo tudi nedolžni obsojen. Če je eden obeh bratov izvršil zločin, bi morali že z ozirom na nedolžnega povedati ime zločinca.

Tudi te besede niso napravile vtiska nanjo.

— Nobenega imena ne bom imenovala, — je dejala.

— Samo znamenje dajte.
— Nobenega znamenja!
— Torej pride Howard na zatožno klop. Zaihtela je, a ni odgovorila.

— In Franklin, krivec, bo ostal nekaznovan?

— Trudila se je, da bi zamolčala odgovor, kar se ji pa ni posrečilo.

— Kakor Bog hoče, — je dejala. — Ne morem nič vplivati na to. — Premagana od bolelosti se je napol onesveščena zgrudila na blazino. Gospod Gryce se ni več trudil, da bi izvedel resnico.

Triindvajseto poglavje.

— Ni hudobna, le nesrečna je, — je pripomnil detektiv, ko sva skupno zapustila sobo. — Toda dobro je treba paziti nanjo, ker bi sicer v sedanjem razpoloženju prav lahko izvršila kako neumnost. Po preteku ene, dve uri pride sem neka ženska, da Vam pomaga, miss Butterworth. Ali ostanete dotle pri njej?

— Če je potrebno, lahko ostanem celo noč.

— Natančneje se boste pogovorili z gospodično Spicer. In čim odleže nekoliko gospodični Oliver, izvršim majhen načrt, s katerim se mi morda posreči izvedeti resnico. Na vsak način moram izvedeti, za katerega obeh mož se žrtvuje.

— Menite, da ni ona umorila gospe Van Burnamove?

— Mislim, da je ta slučaj izredno težaven in zapleten. Koliko sta udeležena na umoru oba brata, se danes še ne da gotovostjo trdit, kar vemo je le to, da je Franklin privedel Rut Oliver v hišo in da je bil ob štirih jutraj Howard na stopnišču hiše. Toda kateri izmed njiju je izvršil umor, mi ni jasno.

— Jaz pa še vedno trdim, da je Ruta Oliver imela svojo roko vmes; saj morda v začetku ni imela slabega namena. Brez ženske pomoči bi noben možki ne bil mogel izvršiti umora. To je moje trdno prepričanje, ki mi ga nihče ne odvzame.

— Saj tudi ne bom poskušal, da bi Vas

odvrnil od tega mnenja. Le izvedel bi rad, koliko je mlado dekle udeleženo na umoru, predvsem pa, kdo 'e mož, ki jo je spremljal.

— In kakšen načrt imate, da to izveste?

— Tega ne povem. Toda izvršiti mi ga bo mogoče šele potem, ko ozdravi Ruta Oliver. Skrbeti morate, da bo dobro postrežena, da čimprej zapusti postelj. Zanesem se na Vas.

— Obljubila sem, da storim, kar je v moji moči.

Ko je gospod Gryce odšel, sem se vrnila k Rut Oliver in jo skušala pomiriti. In posrečilo se mi je proti pričakovanju prav kmalu; razgovor z nekoliko brezobzirnim detektivom je tako vplival nanjo, da si je želela bližnjo ženskega bitja in da je ljubeznivo pozornost, ki sem ji jo izkazovala, vračala s hvaležnimi pogledi in besedami. Ko je pretekla približno ena ura, je prišla bolniška strežnica in prav žal mi je bilo deklico zapustiti, tako ljubezniva in prijazna je bila z menoj.

Odšla sem v salon gospodične Spicer. Pisala je ravno naslove na vabila za poroko nečakinje, videti je bila v skrbeh.

— V veliki zadregi sem, miss Butterworth, — je rekla. — Mislija sem, da mi bo gospodična Oliver pri tem delu kakor tudi pri drugih priravah za poroko in pri pojedini ob slovesu, ki jo nameravam svoji nečakinji prirediti, pomagala, in ne poznam osebe, ki bi ji mogla ta raznovrstna opravila zaupati. Sama imam toliko opraviti, da

— Ali naj Vam pomagam? — sem se ji radovoljno ponudila. — Nimam doma nič važnega dela, in — da, res prav z veseljem bi hotela enkrat pomagati pri pripravi za poroko. Kar pomladila bi se ob tem.

— Toda... — je hotela nekaj ugovarjati.

Bila sem presrečna, da se mi je nudila prilika, še dalje časa ostati v tej hiši; naglo sem jo prekinila in jo še enkrat zagotovila, da mi napravi s tem veliko veselje in da se bom rav-

nala natančno po njenih naredbah. Končno se mojim prijaznim, vljudnim besedam ni več ustavljala, sprejela je mojo poudbo in mi odkazala delo.

Do desetih sem ostala v njeni in družbi zaročencev in knjižnici, potem sem želela lahko noč in šla še enkrat v sobo Rute Oliver. Strežnica je stala pred durmi.

— Spi, — je rekla, — a je zelo nemirna.

— Ne spominjam se nobenega tako žalostnega slučaja. Neprenehoma vzdihuje, toda ne zavoljo telesnih bolečin. Doživela je pač nekaj stranskega. In ne manjka ji poguma. Zdaj in zdaj se zravna, da bi govorila. Sedaj jo sami slišite, že zopet govori.

— Iz sobe so se čule besede: Nečem živeti, gospod doktor, nečem živeti! Ne skušajte me ozdraviti!

— To govori venomer, — je pripomnila strežnica. — Ali ni to strašno žalostno?

Pritrdila sem ji, toda natihoma sem se spraševala, če nima mlada deklica prav, da si želi smrti, ki edina more končati njeno duševno bolelost.

Naslednje jutro sem jo že zgodaj obiskala; bilo ji je nekoliko odleglo. Mrzlica jo je popustila in tudi njen obraz je bil dokaj mirnejši. Takoj me je vprašala, če pride danes kdo ponjo in če ji bo dovoljeno, preje še govoriti z gospodično Spicer. Zatrdila sem ji, da je ne bo danes nihče motil, kar je ugodno vplivalo nanjo.

Gospodična Spicer je bila tako ljubezniva z menoj, da bi se ji rada zahvalila. Tudi gospodično Althorpe bi rada še enkrat videla.

— Obljubila sem ji, da naprosim dami, naj prideta za trenotek k njej. Ko sem že hotela oditi, me je potegnila gospodična Ruta Oliver za obleko in me vprašala:

(Dalje.)

smrti. Ali nikjer ni opaziti navdušenja, noben smeh ne zazveni, nikakršno veselje jih ne presinja. Čepe ali pa leže naokolo ljudje, ki vporablajo odmor v to, da mirno prebirajo jagode na molku ali pa na molitveni verižici. Ali pa opazujejo kamen, cvetlico, prazno steklenico. Tiha vdanost in teška otožnost prešinja vse, ali za tem se skriva tesnoba vzmirljenost. Čez dan jih tare naloga, mučije se z rešitvijo problema: nekaj morajo in hočejo jesti. Vse ceste v Skader so zastavljene: teden je že minul, odkar je prišel zadnji transport v oblegano mesto. Brzotaj je prekinjen, mostovi padajo pod težkimi udarci sekir in Skader je s topovi in dinamitom obkrožen, beda razgrinja svoja temna krila nad mestom. Ob bregu jezera sede ribiči stari, nastavlja mreže in njihov plen je bogat; ali kaj naj mesto in na tisoče vojakov s temi ribami? Povsod primanjkuje živila. Naš kruh je čudovita zmes iz ostankov moke, riža in morda je tudi nekoliko rži vmes, meso je izredna posebnost in silno drago. Slaščice in vkuhanja sadje, ki je ima vsaka hiša precej v zalogi, so vsrskanja hrana. In v kuhinjah se grejejo. Za kurjavo je vse dobro: leseni okraški hiš, vrtno ograje, mirte in citronova drevesa. In kako se preživljava čete? Neprodna skrivnost. Črede kostrunov in volov, ki so jih prve dni v vsej naglici prignali iz okolice, so ogledane do kosti. V dvanajstih urah dobi vojak en obed, en sam obed: vodo in malo riža. Semintja olajša srečno naključje to neznosno stanje. Po jezera svigajo majhne ladje ali čolnčiči, ki so oboroženi s strojnimi puškami in preiskujejo obrežje. Včasih ustrele s strojnimi puškami nekaj kostrunov in volov, potem je za posadko praznik. In pripovedujejo mi, da je bilo oropanih nekaj hiš, hiše onih prebivalcev, ki so skrivali živila in jih niso hoteli izročiti. Skodraj nobene izpembe. Le tupatam se posreči strari ženici, da se splazi skozi verigo straž in potem troši divje, grozne vesti iz sveta: Bolgari so poraženi, ne, Bolgari so v Carigradu. Po haremskih se plazijo vedeževalke s kartami, suhe, stare coprnice s koščenimi prsti proročajo bodočnost in hvalijo Alaha. In ko odhajajo, so haremske žene še otožnejše. In vojna? Ah, ta je tam daleč nekje, med utrjenimi holmi. Danes, ko se je nagibal dan smo zopet zaslišali njen odmev. Od holma do holma grmi, puške pokajo, v poltemi bliskajo beli in rumenokastordeči prameni. Za hip grozna tišina. Ali naenkrat zagrmijo 20 topov hkratu. V takih urah je Skader kakor grob. Žive duše ni na cesti; po sobah kleče v temnih kotih žene in molijo, po kletah se skrivajo bojazljivci in strahoma prisluškujejo grmenje topov, starčki zgrabijo s tresočo roko za stare puške in vtaknejo bodalo za pas; za vsak slučaj. Čez štiri, pet ur, ko so topovi umolkli, prinašajo izza okopov ranjence, na preprostih nosilih. Leže na listju, ali pa so zaviti v pestre orientalske preproge, ki so marsikateremu tudi raket. Na dvorišču hospiala bere kohda, v belem turbanu, svete izreke in molitve za ranjence. Glasnega stokanja se ne sliši nikjer. Ranjenci leže na slamni, na storju, nobenega kirurga ni, ki bi pomagal tem vdanim, tihim bolnikom. Brez pomoči leži ranjeni vojak, strmi v svoje rane, dokler ga ne stresa mrzlca, dokler ga ne reši smrt. Kdor pa slučajno ozdravi, tega še ni Alah spoznal za vrednega, da vstopi v raj...

Strankin zbor avstrijske nemške socialne demokracije.

(Dalje.)

Na popoldanski seji je podal Skaret poročilo strankinega vodstva. Število politično organiziranih članov je nazadovalo za 3000. Poročevalec meni, da morda tiči vzrok tega nazadovanja v izpembah svobodne organizacije v politično društvo, ali pa morda deželne in okrajne organizacije niso storile v polni meri svoje dolžnosti. Pač pa je ženska organizacija s številom članic zelo veselo napredovala, kljub temu, da so se prispevki povišali.

Blagajniško poročilo je podal dr. Ellenbogen, o časopisu je poročal Emmerling. H koncu je podalo nadzorstvo svoje poročilo, nakar so se posvetovanja odgodila na drugi dan.

DRUGI DAN.

O poročilu Skareta se je razvila debata, ki je razjasnila marsikatero vzroka obžalovanja vrednega pojava, da je število politično organiziranih članov nazadovalo. Zlasti se je povdarjala potreba, da se strokovno organiziranje člani brez izjeme tudi politično organizirajo.

Strankinemu vodstvu in blagajniku se je soglasno podelil absolutorij.

Izpememba organizacijskega pravilnika.

Poročal je državni poslanec Seitz. Po naročilu zadnjega strankinega zbora v Inomestu je izdelal nov strankin pravilnik, ki se je izročil posebni komisiji, da poroča o njem strankinemu zboru.

Poročilo državnoborske frakcije

pod dr. Renner: Zadnje volitve so rodile preobrat na levo in velik poraz krščanskih socialcev. Kdor pa je pričakoval, da bo nemška nacionalna zveza, ki je potegnila nase vodstvo parlamenta, delala svobodomiselnost, ljudstvu prilazno politiko, se je hudo okanil. Dočim rešujejo v drugih deželah ene politično vprašanje za drugim, gre pri nas vse križem. Težišče je v 32 odsekih in tam se obenem posvetujejo o finančni predlogi, o obrambni predlogi in o draginskih predlogi. Tako se rodi mnogozaposlenost, iz katere nič ne nastane. Nasprotniki priznavajo, da smo najmarljivejši, najmožnejši in najspretnjejši poslanci. Povsod imamo strokovno izobražene predbojelnike, ki niso doktorji, temveč so izšli iz delavskega razreda in razodevajo vso svojo silo pri varovanju proletarskih interesov. Govornik poda pregled o parlamentarnem delovanju frakcije in konča: Frakcija sodi, da je storila svojo dolžnost. (Živahno odobravanje.)

TRETI ZBOROVAN DAN.

O izobraževalnem delu stranke poroča Danneberg. Centrala za izobraževanje je priredila v teku zadnjih štirih let nič manj kakor 5399 posamičnih predavanj, 267 predavateljskih ciklov in 255 poučnih kurzov. Razen tega se je z ustan. delavske sole postavila krona vsemu izobraževalnemu delu; delavska šola je doslej 400 soderugov obogatila s poglavitnim socialističnim znanjem. Govornik v ognjevitih besedah opozarja na važnost izobraževalnega dela. Delavcem je treba razjasniti, da hočemo več kakor uresničenje sedanjih delavskih zahtev, da nam je do uresničenja socializma. Ne maramo imeti opraviti le z mladinimi pristaji, vzgojiti moramo izobražene soderuge. Že leta skušajo vplivati nasprotniki na proletarsko mladino in nam hočejo zamašiti vir našega razvoja. Ampak če se lotimo dela s pravo vneto, nam ni treba imeti strahu pred nasprotniki.

Med drugimi je posegel v debato tudi dr. Adler, ki je izrekel stranki priznanje za to, kar je storila v zadnjih letih na polju izobraževalnega dela. Raste nov rod, ki uči in se uči. Stojimo v sredi duševnega preporoda stranke. Naša stranka more smatrati vzgojno delo za najresnejši del našega dela, ki ga sploh imamo. (Viharno odobravanje.)

Govor rumunskega socialista.

kot gost je prišel na strankin zbor rumunski soderug dr. Rakovski, ki se zahvaljuje avstrijski socialni demokraciji, da je v državnem zboru in v delegacijah obrnila pozornost evropske javnosti na brutalnost rumunske oligarhije. Se večje priznanje balkanske in zlasti rumunskega proletariata pa zasluži nastop internacionalne in avstrijske socialne demokracije napram najnovejšim dogodkom. Proletariat je v polni meri izvršil svojo dolžnost v vojni zoper vojno. Balkanski proletariat mora krvaveti na bojiščih. Balkanski narodi so se topot dvignili pod egido balkanskih knezov, ki hočejo z vojno utrditi svoj prestol, zategadelj se zdaj kri ne pretaka za pravice ljudstva. Za evropsko demokracijo pa se je položaj izpremenil. Že od nekdaj je stavila svojo nado na Turčijo kot obrambo proti carizmu. Zdaj mora obrniti svoj pogled na demokracijo federacijo balkanskih narodov, ki naj ne obesga le balkanskih četverih držav, ampak tudi Rumunijo in Turčijo. S tem se demokracija rehabilitira pred javnim mnenjem balkanskih narodov. Osvobodene od turškega gospodstva bodo balkanske države proti Rusiji močnejši jez od razpadajoče turške države. Internacionala pa je tista, ki vodi to politiko razuma in miru, ker je izdala parolo: Balkan balkanskim narodom! (Živahno odobravanje.)

ČETRTI DAN.

Izvolilo se je strankino zastopstvo. V načelstvo so bili voljeni: Adler, Pernerstorfer, Ellenbogen, Popp, Reumann, Schrammel, Skaret, Seitz, Schuhmeier, Tomschik, Vnadorstov pa: Beer (Dunaj), dr. Czech (Brno), Widholz (Dunaj), Dimmig (Celovec), Gruber (Linec), Jokl (Opava), Preußler (Solnograd), Resel (Gradec), Schäfer (Reichenberg), Seliger (Toplice).

Potem je govoril Beer o

parlamentu in delavskem varstvu.

Ostro je kritiziral protidelavsko postopanje meščanskih strank in je pozival na najostrejši boj za koalicijsko svobodo. Slednjic je predlagal resolucijo. K njegovemu zanimivemu poročilu se o priliki še povrnemo. (Dalje.)

Ljubljana in Kranjsko.

— Soderug! Delavec! Zakaj še nisi naročnik »Zarja«? Veruj, da je to potrebno in da smeš biti razredno ponosen šele tedaj, če si tudi naročnik našega dnevnika. V »Zarji« dobiš mnogo, česar še ne veš, iz nje izveš najnovejše vesti. Ne zanemarjaj torej svoje častne naloge v tem pogledu! Dobremu soderugu je treba strankinega glasila!

— Predavanje. Nocoj ob 8. zvečer je v društvenih prostorih »Vzajemnosti« (v Šelenburgovi ulici) predavanje. Žeteli je obilno udeležbo.

— Popravek. V včerajšnjem poročilu je tiskovni škrat napravil iz liberalnega obč. odbornika gos. p. d. a. Končana s. d. r. u. g. a. Petodstotno povišanje doklad pa je predlagal soderug Sluga in ne soderug Celarc, kakor se vsled tiskovne hibe glasi v poročilu.

— Martinov večer z mnogovrstnim zabavnim sporedom ter plesom priredi »Šišenska podružnica Vzajemnosti« v soboto 9. novembra 1912, ob 8. zvečer v gostilni I. Celarca v Sp. Šiški ter vse prijatelje zabave in plesa vabi k obilnemu posetu. Čisti prebitek je namenjen za ureditev društvene knjižnice.

Hotel pri »cerkvenem knezu« v Novem mestu ali prostova pojedina na občinski račun. Iz Novega mesta smo prejeli: Naša slavna dolenska metropola ni zastoj slavna. Ne glede na druge zanimivosti, ki se vidijo in slišijo v tej metropoli, imamo kar se tiče pogoščenja boljših gostov tak hotel, kakor ga niti stolno mesto ne premore. Preje take znamenitosti tudi mi nismo poznali. Če so prišli na vsake Svete kake boljši gosti k nam na obisk, so se morali zadovoljiti s skromnim hotelom takrat se znanim pod imenom »kazina«, ali pri kroni, pozneje pri Schwarzu, v novejšem času pri Kokliču. Tudi cesarske hiše so ta hotel počastili s svojim obiskom. Ali ko je novomeško proštno zasedel dr. Sebastian Elbert, je zvezda dotedaj prvega hotela dolenske metropole žalostno zatonila. Kajti sam milostivi je v svoji proštni usanovil hotel, pred katerim so vsi drugi meščanski zavodi za nasičenje želodca izginali v senco hotelov nižjih vrst. Od tedaj dalje, če je v Novomestu priromal kak »boljši« gost, je bil z odprtimi rokami sprejet pri gostoljubnem g. proštu. Vršile so se pojedine, kakor jih je dobili le na višjih dvorih. Brez vsake reklame v listih je to gostoljubje v dolenski metropoli kmalo zaslovelo daleč čez meje naše v druge

dežele tja gori do cesarskega Dunaja. Redko-kdo je proštno imenoval še pod njenim izvirnim imenom, navadno se je govorilo le o hotelu pri »cerkvenem knezu«. Ljudje, ki se na take stvari ne razumejo, so sicer ugibali: Vraga, ali te večne gostije in pojedine milostivemu pogostitelju tudi kaj nesejo. Brž so bili drugi še bolj modri pri rokah in so dejali: Seveda mu nesejo, prva prazna škofija je gotovo dr. Elbertova. Pa upi že leta in leta plavajo prazni po Krki navzdol. Mnogo škofovih miter je bilo med tem že brez glave, a dr. Elbert nosi še vedno skromno mitro infuliranega prošta. In potem so ljudje videli in slišali, kako izginjajo prostova (kapiteljska) posestva drugo za drugim. Tam je bilo nekaj njiv prodanih, tam nekaj gozdov in čudno pri teh razprodajah je bilo to, da so si kupci pri vsaki taki priliki samega veselja mencali roke, češ, imenito kupčijo smo napravili s proštom. To je mož, to je gospod, takih nam je treba še veliko. Priprostim ljudem seveda vse to ni šlo v glavo: Elbert vztraja še vedno na svojem mestu, pojedine se nadaljujejo, proštna posestva se razprodajajo, hm kako gre to vse skupaj? Zdaj pa pride k tem ugankam še velika pojedina ob priliki slavnostne otvoritve nove državne gimnazije. V novi gimnaziji se je sicer že zdavno pričel pouk, ljudje, ki so vajeni, da se vsako tako poslopie popreje blagoslovi, preden se poslopie odda svojemu namenu, so že mislili, da zdaj, ko imamo odločnega liberalnega župana, sploh izostane vsako blagoslovanje, posebno ker je izkušnja tudi skromne Novomeščane že toliko izučila, da je prav vseeno, ali tako poslopie dobi cerkveni blagoslov ali ne. Kajti navse zadnje, če se dijak ne mara učiti, ne bo izdelal šole, pa naj je oblagodarjena bila še s tolikimi in tako hudimi »žegnji«. Naenkrat pa se razširi govorica: novo gimnazijo bodo blagoslovili! Jojmine, torej vendar res, in kljub temu, da imamo tako strašno liberalnega župana! Nič ni pomagalo, nova gimnazija se je po otvoritvi še enkrat slovesno otvorila in sam milostivi je izlil svoj blagoslov nad njo. No in drugo že veste iz sestankov dr. Slanca. Ampak ta presneti Slanc, ki je sicer tako vreden, kadar sede za žurnalistično mizo, ki je to slavo tako vestno popisal, na glavno pa je vendar pozabil: na slavnostno pojedino v hotelu pri »cerkvenem knezu«. Oj, kaka škoda, da nismo bili tudi mi povabljeni tja. Koliko dobrega bi bili lahko zavžili in koliko lepega napisali o njej. Ampak seveda mi ne spadamo med tako visoko gospodo, kakor je vitez Kaltenegger, župan dolenske metropole g. Karl Rozman (stalen gost pri proštnih »malih južinah«), kakor so gospodje od politične oblasti, ali oni od slavnega mestnega starešinstva in tako dalje. Da poleg dobrih, boljših, najboljših jedi ni manjkalo dobrih boljših in najboljših vinskih duhov, to se razume, ker že milostivi pogostitelj sam se na te stvari predobro razume. Zakaj pa ne, če le nese. In če bi se smelo računati, pa se ne sme, ali so šle vse dosedanje pojedine na tak račun, kot je šla ona pri otvoritvi nove gimnazije, potem take pojedine že nesejo, ali vsaj če že ne nesejo, tudi ni ne stanejo infuliranega hotelirja. Hudobni jeziki hočejo namreč vedeti, da je proš, pogostitelj za to pojedino predložil račun slavnim mestnim očetom in da so slavni mestni očetje — da ne bo kakega pohujšanja — ta račun kar med seboj odobrili in — kar je glavno — tudi plačali. Koliko je ta račun znašal? Take pojedine naravno stanejo tako okoli 500 K, malenkost za bogato novomeško občino. Tisti, ki hudobnim jezikom kar na slepo verjamejo, se zdaj čudijo: pogledite no, našega gospoda prošta, kako dober človek je in pa praktičen. Pogosti sl. gospodo, pa ne pozabi, da bi bila ta pravzaprav dolžnost občine, pri priliki pa jo na to opozori. Mi se s temi hudobnimi jeziki seveda ne strinjamo, registriramo pa te vesti, da nudimo milostivemu proštu priliko, da on sam ljudem javno pove, da ni res, kar se glede tega računa o njem javno govori.

— Slovensko gledališče. V torek 5. nov. je bila prva letošnja operetna predstava. Uprizorili so Suppejevega »Boccaccio« z dosti lepim uspehom. Vsaj občinstvo se ni bilo od nobene predstave letos tako zaneseno kakor od »Boccaccio«. In tudi ne poponoma brez vzroka. Pač smo mimo umetniških manj vrednih prizorov bili priča tudi estetski lep in v peskem oziru krasnih nastopov. Med solisti je odnesla lovor gđ. Fantova v naslovni ulozi, ki je pokazala toliko elegante sigurnosti v nastopu in melodioznosti in subretne šika, da je s svojim prvim nastopom pridobila vse simpatije naše publike. To so dokazovali spontani aplavzi, ki so se zlasti v 3. dejanju spremenili v pravi triumf, ki je objemal pevko. V drugi vrsti omenjam gđ. Povheta, ki je dobra med naše opere in je stal tudi sinoči v središču pohvalnega groma, in je pokazal toliko dobre volje in požrtvevalnosti, da zasluži vso pohvalo. V umetniškem oziru vse hvale vredna je bila gđ. Richterjeva, istotako se je odlikoval g. Vondra, ki bo gotovo našel drugič lepo priliko, da oduševi s svojim glasom in igro našo hvaležno publiko. Zelo primerna v svojem nastopu je bila ga. Fejfarjeva in gđ. Danilova, ki sta obe lepo prispevali k celotnemu uspehu. V pevskem oziru se vrlejša je bila gđ. Peršlova, mnogo priznanja zaslužita gg. Bukšek in Bohuslav, istotako g. Skrbinšek, ki smo ga topot videli menda prvič v opereti. Ne pozabim g. Fejfarja, Križaja in drugih, ki so vsi pripomogli, da je bila ta operetna predstava malone v vsakem oziru dovršena. Režijo je vodil g. Fejfar, sigurno in vestno. Zbor se je dobro držal, in nazadnje rečem z mirno vestjo, da ta operetna predstava ne le ni zastajala za opereto prejšnjih let, ampak jo je prekosila. To je pokazala nenavadna zadovoljnost publike, ki je napolnila gledališče do zadnjega kofa, vsa v parterju in ložah.

— Preložitev riblega trga. Z ozirom na pogloblevalna dela v suhi struzi Ljublanice

je mestni magistrat odredil, da se ima začasno vršiti običajni ribji trg ob petkih in drugih posnitih dnevih na Pogačarjevem trgu ob semeniškem poslopiu, kjer je javen vodnjak na razpolago.

— Nezvest poštni sel. Franc Ilmar, 19letni pismonoša v Žužemberku, je dne 13. oktobra t. l. iz kuhinje Cecilije Hrovat v Žužemberku ukradel en desetkronski bankovec. Dne 23. oktobra pa je zopet ravnomat izmaknil en dvajsetkronski bankovec in 2 K 56 h drobiča, Alojzu Kukmanu tudi tam pa 10 kron. Ilmar je tudi odpiral ameriška pisma in kradel denar. Tako je odprl mnogo pisem in ukradel iz šestih takih pisem po en dolar. Ljudje so se že leto dni pritoževali, da jim zmanjkuje ameriški denar iz pisem. Terezija Valent iz Prapre pripoveduje, da je njej zmanjkalo 20 dolarjev. Ilmarja so zaprli.

— Smrtina železnika nezgoda. Z včerajšnjim popoldanskim poštnim vlakom se je peljal Josip Šušteršič, sin železniskega čuvaja v Borovnici. Veter mu je pri cesarskem vrtu pri Rožni dolini odnesel klobuk, fant se je iztegnil za klobukom, pri tem je pa padel pod vlak, ki ga je usmrtil. Bil je takoj mrtev.

— Smrtina nesreča na lovu. Na vernih duš dan okrog 10. ure sta šla Miha Šimnovec p. d. Skubic, posestnik v Vodcah, in njegov bratranec Miha Žitnik p. d. Kovaček, posestnik v Mestu (Vodice), v bližnji gozd proti Lokarjem na lov. Ko dospeta v gozd, si pripravita orožje, ki sta je nosila v delce razdeljeno in skrito pod obleko. Pri tem sestavljanju »štuka po ameriškem vzorcu« se Mihi Šimnovcu sproži puška in strel mu gre skozi drob in pljuča. Kmalu nato je izdihnil. Ko zasliši bratranec Miha, ki je stal v bližini, strel in vidi na tleh s smrtjo se borečega tovariša, divje zakriči: »Miha!« in ko ni odgovora, ves prestrašen domu zbeži. Na bližnji njivi so bili zaposleni sosedje, ki so hiteli na lice mesta in bili priče žalostne smrti. Ponorečenec je bil pred leti v Ameriki in je zadnji čas delal na Jesenicah. Zapušča ženo z dvema nedoraslima otročema.

— Nogo sl je zlomil. Ko je šel dne 1. t. m. zvečer brivec Jožef Jerič proti domu v Hradeckega vasi, je padel ter si pri tem nad členkom zlomil desno nogo. Prepeljali so ga z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

Stajersko.

— Trbovlje. V četrtek dne 7. novembra 1912 se vrši ob 6. zvečer v »Delavskem domu« diskusija. Vabimo rudarsko delavstvo na čim večjo udeležbo.

Jean Jacques Rousseau in njegov ustavni ideal.

O tem predmetu je predaval v tržaškem »Ljudskem odru« pretečeno nedeljo dr. Bogumil Vošnjak, docent na zagrebški univerzi. Dosedaj je priredil naš »Ljudski oder« predavanja le ob delavskih zvečer. To predavanje je pa pokazalo, da se sme prirediti predavanja tudi ob nedeljah popoldne. Zelena dvorana v Delavskem domu je bila polna rednih in izrednih obiskovalcev naših predavanj. Mnogo je bilo navzočih tudi iz daljne okolice. Predavanja ob nedeljah popoldne imajo prednost, da omogočajo obisk občinstva tudi iz oddaljenejših krajev okolice, poleg tega pa tudi izredno važno prednost, da so izdatnejša. Delavci so spočiti duševno in telesno in zamorejo zato lažje slediti izvajanjem predavatelja in zaradi tega tudi predavanje bolje umeti.

V naslednjem podajamo zvest izvelec predavanja.

Rousseau (čitat Ruso) je eden izmed najvažnejših državoslovcev našega veka. Ne spada med one, ki krčijo znanosti povsem nova pota, ki razodevajo čisto nove resnice. Anglež Locke in drugi učitelji prirodnega prava so imeli že pred njim podobna naziranja na državo in državljansko svobodo. Rousseau spada bolj med one, ki znajo dati idejam sijajno zunanjo obliko, vsled katere se bliskoma razširijo in preobrazujejo družabno stanje. O Rousseauju se lahko trdi, da je bil s svojimi plastično izražanimi reki grobokop onemoglega družabnega reda. Njegov velikanski uspeh leži v fascinujoči silni njegovega temperamenta in je med vsemi, ki so pisali o državah, v pravem pomenu besede »boheme«. Njegovo življenje je burno in njegova izobrazba nepopolna.

Kako si prdstavlja Rousseau postanek države? Ko so ljudje živeli še v prastanju, je vladala občna nesigurnost. Samohranba prisili ljudi, da so sklenili med seboj družabno pogodbo, po kateri podreja vsak svojo voljo in svojo svobodo občni volji, ki stremi za občnim blagom in ne za sebičnimi cilji posameznikov. Toda zofizem je ako pravi Rousseau, da se nikomur ne podreja oni, kise vsem podreja. Na tak način podreja posameznik vso svojo državljansko voljo kratkoročno ukazu občnosti, ukazu države. To je oni absolutizem države, ki je ostro naperjen proti individualističnemu naziranj. Rousseau uči, da je občni interes najvažnejši, da se temu interesu mora klanjati interes posameznikov in je zato predhodnik onih, ki so se borili za pravično socialno zakonodajo.

Jean Jacques Rousseau je glasnik popolne državljanske enakosti. V tem oziru je njegova »Socialna pogodba« naravnost pripravljala veliko francosko revolucijo. V gorečih besedah oznanja Rousseau svoj novi državljanski ideal in ni nikakor tako kratkoviden, da ne bi videl dejanske neenakosti, ki je med ljudmi. Rousseau zahteva pa le formalno enakost pred zakonom. Zakon naj daje vsakemu enako možnost do razvoja, enake pogoje v boju za boljše življenje. Rousseau pravi: Razmere uničujejo enakost, katero naj pa zakonodaja varuje in ohranjuje. V svesti si je tudi, da popolna enakost ni za vsak narod. Kakor Montesquieu, misli tudi on, da enaki zakoni ne morejo biti veljavni za vse narode. Iz politične enakosti izvaja Rousseau tudi gospodarsko enakost. V njegovi dr-

žavi ne sme biti nikakega udruženja, bodisi gospodarskega, bodisi političnega značaja. Država je edina organizacija, v njej ne sme biti nikakih podorganizacij, nikakih združenj, strokovnih društev. Državi stojijo nasproti nečisti brezmočni atomi, pred katerimi se državni oblasti ni treba bati. Rousseauov vpliv je, da je zakonodajna francoske revolucije prepovedala koalicijsko svobodo delavcev in delodajalcev. Razumljivo je, zakaj je Rousseau imel tako malo smisla za gospodarske organizacije, za gospodarske funkcije države. Srednjeveška fevdalna razbitost, ki je šla roko v roki z visoko razvitim združništvom, je naravnost nasprotovale tisti državni enoti, ki si je priborila zmago ob času, ko je postajala suverenost eden najvažnejših znakov moderne države. Rousseau ima pred očmi strogo politične funkcije države, katere suverenski oblasti se klanjajo edino politično in ne gospodarsko enaki državljanji.

Švicarska Ženeva, ki je Rousseaua rodno mesto, je ostala ves čas v marsičem njegov politični in ustavni ideal. To je mala republika. Država, ki hoče uveljavljati načela direktne demokracije, ne sme biti velika. Predpogoj demokracije je po Rousseaujevemu mnenju, da ni med državljani velike razlike v premoženskem oziru. Strinja se z Aristotelom, da je smatrati za najsrečnejšo ono državo, v kateri ni niti preubogih niti prebogatih ljudi.

Človek je rojen svoboden in vendar je povsodi v okenjih, to so uvodne besede, s katerimi začneja Rousseau svojo »Socialno pogodbo«. To stanje je treba odpraviti. Narod in ne vladar mora imeti najvišjo oblast. Vsi vladajo, vsi so zakonodajalci. Vsi morajo sklepati in skleniti o tem, kar naj veže vse. Zakon je volja vseh. Kaj je pa z onimi, ki so bili pri posvetovanju proti zakonski osnovi? Ti so se skratka motili, tako meni ženevski filozof. Absolutno veljavna je občna volja, izražena v zakonu. Zarotnik in izdajca domovine je oni, ki se noče podrediti občni volji. Prelomil je socialno pogodbo, za njega ni več zakna. Rousseauju se ni posrečilo, da bi spravil v sklad občno voljo skupnosti s posameznikovo individualno voljo.

Vsak državljani mora sam biti zakonodajalec. Ker ni mogoče, da bi kdo drugi zastopal občana, ne sme biti zakonodajne reprezentacije, ne sme biti poslanec. Vsak bodi sam svoj poslanec. To je neposredna demokracija po antičnem uzorcu, izvedljiva seve samo v mali državi, kjer ni velikih razlik v nobenem oziru.

Rousseau je seve odličen pristaš republike. Kralji stremijo za tem, da postanejo absolutni in njih osebnost korist je, da je narod slab. Njegova kritika monarhije odgovarja predvsem razmeram francoskega starega reda pred izbruhom revolucije. Moderna parlamentarna monarhija je njemu nepojmljiva. Rousseauju gre na vsak način hvala, da je zavladala državljanska enopopravnost. Posledic zmaga tega načela je bila, da se je smatralo tudi narode za enakopravne. Ni privilegiranec med narodi. Kulturne in politične vrednote, ki so jih ustvarili zgodovinski narodi ne smejo biti preteveza, da bi se ovrnil razvoj mladega nezgodovinskega naroda. Vsak narod toliko velja, kolikor zamore sam ustvariti v sedanjosti. Zmaga Balkancev in ugled, ki so ga na njih pridobili, je v tem oziru značilen zgled. R. državni nauk je naperjen proti historicizmu in tradicionalizmu. V jugoslovanskih državah je našel R. ideal ljudske suverenosti in popolne demokracije do neke mere svojo realizacijo. Dogodki zadnjih dni na Balkanu pa pomenjajo dve sto let po R. rojstvu zmago njegovih načel tam, kjer je doslej vladal absolutizem in fevdalnost Osmanije. Ni mogoče zanikati, da se v visokorazvitih zapadnih državah kaže ostra reakcija proti ustavnemu idealu R. in revoluciji. V marsičem je ta gotovo upravičena, pa praktično življenje bo še dokaj časa ostalo naklonjeno političnemu idealu moža, ki je napisal »Socialno pogodbo«.

Predavanje so pozdravili navzoči z bogatim aplavzom.

Kakorkoli je bilo predavanje lepo in nam je podal predavatelj verno sliko Rousseauja in njegovega ustavnega ideala, vendar ni predavanje prepričalo nobenega. Predvsem zaradi tega, ker je bil predmet sam našemu občinstvu precej tuj. Tuji so bili mnogi osebni politični in socialni nazori predavateljevi, ki so pustili občinstvo dokaj hladno. Razume se, da se tega našega mnenja ne sme smatrati za očitano predavatelju ali »Ljudskemu odru«. Konstatiramo to pa prvič zaradi tega, ker nas je razveselila treznost, s katero so navzoči sledili predavanju, kar kaže, da obiskovalci naših predavanj niso sestavljeni iz elementov, ki odobravajo nekritično vsevprek, kar slišijo drugič pa zato, da izve javnost, kako resnično skrbijo »Ljudski oder«, da ostane tribuna, na kateri sme povedati nemoteno vsak svoje mnenje, bodisi da je večini obiskovalcev nerodno ali tuje. In kakorkoli so nazori predavateljevi diametralno nasprotni našim nazorom zlasti glede monarhije in monarhov kakor tudi glede mnogih drugih vprašanj, bomo gospodu dr. Vošnjaku vendar hvaležni, ako nas še večkrat obišče.

i. r.

Vestnik organizacij.

Odborova seja podružnice lesnih delavcev v Ljubljani bo v četrtek dne 7. t. m. točno ob 6. zvečer v društvenih prostorih. Zaradi važnosti dnevnega reda, je polnoštevilna udeležba potrebna.

Ljubljanska podružnica planinskega društva »Die Naturfreunde«. V četrtek 7. t. m. ob 8. zvečer je v restavraciji »International« na Resljevi cesti št. 22 sestanek članov. Clanski prispevek za 1913 se ob četrtku naprej lahko vplačuje v obročih. Naloga vseh društvenikov je, da pridobivajo nove člane za naše planinsko društvo.

Kupujte »Zarjo«.

Zadnje vesti.

Vojna na Balkanu.

ZAPADNE ODRINSKE UTRDBE V BOLGARSKIH ROKAH?

Sofija, 6. novembra. Doslej nepotrjene vesti pripovedujejo, da so Bolgari po strašni kantonadi z obeh strani osvojili zapadne utrdbе Odrina. Bolgarski zrakoplovci so metali bombe na turške utrdbе.

BITKA MED ČORLIJEM IN SARAJEM.

Pariz, 6. novembra. »Echo de Paris« poroča iz Sofije: Med Čorlijem in Sarajem se blje huda bitka.

IZPRAZNITEV LJULE BURGASA.

Carigrad, 6. novembra. »Tanin« poroča, da se vrši izpraznitev Ljule Burgasa in Muradje v najlepšem redu, ker so Bolgari oslabljeni po velikih izgubah. Tudi umikanje je varovano, ker so bile vse potrebne dispozicije že prej določene.

TURKI UPAJO NA ZMAGO.

Carigrad, 5. novembra. Turški generalni štab je sklenil, da bo prisilil sovražnika na holmiški okoliščini k odločilni bitki. »Tanin« pristavlja, da bodo topot gotovo zmagali Turki, ker lahko izpolnijo hitro vse vrzeli v armadi.

BITKA PRI VIZI.

Carigrad, 6. novembra. Pri Vizi so se ustavile čete, ki so se izkrcale v Mediji in se združile s tamošnjo armado. Združene čete so napadle sovražnika severnovzhodno od Vize. Bitka je bila silno krvava, izid doslej še ni znan.

UMIKANJE TURŠKE VZHODNE ARMADE.

Carigrad, 6. novembra. Porta razglša oficialno, da umikanje turške vzhodne armade ni še popolnoma končano. Vsa armada je še v čataldski črti.

TURČIJA PROSI ZA POSREDOVANJE.

Dunaj, 5. novembra. Turški poslanik Mavrogeni beg je predložil včeraj avstrijskemu vnanjemu ministru željo turške vlade za posredovanje. Odgovor se je glasil, da se hoče avstrijska vlada poprej sporazumeti z ostalimi velesilami in postopati v popolnem soglasju z njimi.

ODHOD TURŠKEGA PRESTOLONASLEDNIKA NA BOJIŠČE.

Carigrad, 6. novembra. V nedeljo zvečer je odpoval turški prestolonaslednik v glavni stan vzhodne armade. Z njim je odšel tudi sultanov sin, dalje maršal Fuad paša in trije ulemi (duhovniki). Ulemi so dobili nalog, da bodre čete k vztrajnosti.

SRBSKO PRODİRANJE.

Belgrad, 6. novembra. Tretja srbska armada pod poveljstvom generala Jankovića prodira proti Dibri-Durcu. (Dure ob obali Jadranskega morja). General Stepanović je odšel s svojimi četami k bolgarski armadi v Odrin. Prednje čete prestolonaslednikove armade so na pohodu proti Solunu in Bitolju in so dospole že v Demirkapu, 60 kilometrov od Soluna.

SRBSKE ARMADE.

Belgrad, 6. novembra. Položaj srbskih armad je sledeči: Prva armada je dospela v Gumenice, 30 kilometrov od Soluna, ne da bi doletela na poseben odpor; druga armada operira proti Bitolju, ki se bo najbrže v kratkem udal; tretja armada se pomika čez Ljumo k morju. Sovražne Arnavte so Srbi premagali. Končni cilj srbskih operacij je, da dosežejo morje.

BITKA PRI DILIANU.

Belgrad, 6. novembra. V bitki pri Dilianu je baje padlo 4000 Arnavtov.

SRBI PRED SOLUNOM IN BITOLJEM.

Belgrad, 5. novembra. Srbske čete so brez zaprek prodirle do Gumenice, ki je oddaljena od Soluna le petdeset kilometrov. Zasebna poročila pripovedujejo, da so Srbi dospeli že do Bitolja.

UJETI TURŠKI POSLANCI.

Belgrad, 6. novembra. Med turškimi ujetniki, ki so bili prepeljeni v nedeljo v Belgrad, je tudi pet članov turškega parlamenta.

ARNAVTI SE ZATEKAJO POD AVSTRIJSKO »ZAŠČITO«.

Belgrad, 5. novembra. »Tribuna« poroča, da so Arnavti izjavili turški vladi, da se zatečejo pod avstrijsko zaščito. Svoje poročilo končava s protestom, češ da Arnavti s takim postopanjem le zapletajo položaj na Balkanu.

AVSTRIJSKO SRCE ZA ARNAVTE.

Dunaj, 6. novembra. »Fremdenblatt«, ki je oficijozno glasilo avstrijskega vnanjega urada, naglašja, da so Srbi vsled dosedanjih vojnih uspehov prevzeli. Vojna sreča jih je privedla v pokrajine, ki so obljubene skozinsko od albanskih plemen z močno nacionalno zavestjo. Upati je, da Srbija ne izzove konfliktov, ki so vsled značaja Albancev neizogibni. Elementaren čut pravičnosti terja, da Srbi uporabljajo od nekdaj proklamirano geslo: Balkan balkanskim narodom! tudi napram Albancem. Z neodvisnostjo Albancev je treba računati tudi sedaj.

ALBANSKA DEPUTACIJA.

Carigrad, 6. novembra. Te dni odpotuje v evropska glavna mesta albanska deputacija; najprej odide na Dunaj in v Berlin.

PRODİRANJE GRŠKE ARMADE USTAVLJENO.

Atene, 6. novembra. Grška armada, ki se pomika proti Florini, je zadela ob Panici na sovražne čete, ter je morala prekiniti prodiranje in se nastaniti v utrjenih pozicijah.

Carigrad, 6. novembra. Listi poročajo, da so Turki v bitolskem vilajetu, v Panici, ustavili prodirajočo grško armado. Turki so zasedli Panico.

ČRNOGORCI V DJAKOVICI.

Cetinje, 6. novembra. Črnogorci so osvojili Diakovico in prodirajo proti Prizrenu, kjer se združijo s Srbi.

PRED SKADROM.

Kelmorajn, 6. novembra. »Kölnische Zeitung« prinaša iz črnogorskega glavnega taborišča vest, da pridobivajo Črnogorci vsled svojega vztrajnega prodiranja vedno več terena okolo Skadra. Ali tudi Turkom se je posrečilo da so iz Skadra na taraboške trdnjave spravili živil in municije za trimesečno obleganje. Pred Skadrom bo hud boj, ali še verjetnejše je, da bodo Črnogorci mesto istradali, kakor pa vzeli z naskokom.

Cetinje, 6. novembra. Kralj Nikita je zahteval v Belgradu oblegovalne topove, da pospeši padec Skadra.

DRŽAVNI ZBOR.

Proračunski odsek.

Dunaj, 6. oktobra. Načelnik Korytovski predlaga, naj se namesto 44 referentov določi le eden, nadalje naj se opusti glavna debata pri državnem proračunu in naj se vodi izključno pri finančnem zakonu. Razvije se daljša debata. Poslanec sodrug Seitz predlaga, naj se določi le en referent. Poslanec sodrug dr. Diamand predlaga, naj se vlado pozove, da v bodoče predloži državni proračun v tretjem četrtletju. Poslanec dr. Stölzel predlaga, naj se generalna debata izvede pri finančnem zakonu. Poslanec Jarc stavi v prekipevačem demokratizmu slovenskih klerikalcev predlog, naj bodo posvetovanja proračunskega odseka tajna, kar pa se soglasno odkloni, dočim se prvi trije predlogi sprejmejo. Za glavnega poročevalca se izvoli dr. Steiwender.

Poslanec dr. Bugatto urgira vprašanje o italijanski pravni fakulteti.

Glavni poročevalec dr. Steiwender poroča o poglavju finančno ministrstvo in predlaga, da se izdatki skrajšajo za 1.862.402 kroni. Predlaga razne poviške v skupni svoti 16.285.000 kron.

Poslanec dr. Kollischer se z vso odločnostjo izreče proti predlogom referenta. Prav tako polemizirajo proti referentovim predlogom poslanci Friedmann, Mastalka, Kraft.

Goslinčar je govoril obstrukijski govor. (Slovenski klerikalci niso zadovoljni, da se proračun obravnava po krajši poti kakor navadno!) Pomagal mu je Jarc.

Sprejme se predlog dr. Steinwendera, da se izvoli pododsek peterih članov za proučevanje vprašanja o nakupu tobaka na Holandskem. Sprejme se tudi predlog dr. Bugatta, naj pododsek za italijansko fakulteto v eku tega meseca poda poročilo, drugače pa naj pride vprašanje o ustanovitvi italijanske pravne fakultete pred plenem odseka.

Prihodnja seja danes dopoldne.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Ekspozice grofa Berchtolda

Budimpešta, 6. novembra. V vnanjem odseku avstrijske delegacije je razvil včeraj vnanji minister grof Berchtold svoj ekspozice V začetku je izražal svoje veselje, da se je Italiji posrečilo roparski pohod v Tripolitanijo in se mu je Turčija uklonila z lozanskim mirom. Ob svojem zadnjem bivanju v Italiji se je uveličal o gorkih sipatijah, ki jih goji Italija do Avstrije. Nato je krenil k položaju v orijentu. Uspehi balkanske četverozveze v vojni proti Turčiji so presenetili celo balkanske države, ki so vsled tega bistveno premaknile svoj izprva določen cilj. Dočim so preje zahtevale le uvedbo administrativnih reform, gredo danes težnja zaveznikov dalje in se ne dajo več združiti z nedotakljeno Turčijo. Za našo politiko, ki ne stoji pod vplivom nikake ekspanzivne tendence, more biti merodajna le skrb, da združimo potrebo po ohranitvi miru z najvišjo našo dolžnostjo, namreč da ščitimo interese monarhije. Nameravam se nadalje vztrajati na poti rezervnosti in zmernosti napram sedanjim vojnim dogodkom. Pripravljeni smo v največji meri vpoštovati novo situacijo, ki so jo ustvarile zmage balkanskih držav, na drugi strani pa imamo tudi pravico zahtevati, da zakoniti interesi monarhije vsled nove ureditve razmer ne trpe nikake škode. Mirno in zmerno postopanje Rumunije, ki je z nami v tesnem prijateljstvu, je bilo za razvoj dogodkov veikega pomena in upamo, da se bodo njeni na zemljepisni legi temelječi interesi primerno vpoštevali.

Plenarna seja.

Budimpešta, 6. novembra. Delegacija državnega zbora je imela včeraj sejo, da se je konstituirala. Za predsednika je bil izvoljen grof Merveldt, za podpredsednika Dobernig. Po predložitvi skupnega proračuna za l. 1913. in po volitvi odsekov se je seja zaključila.

OGRSKA DELEGACIJA.

Budimpešta, 6. novembra. Ogrska delegacija je imela včeraj ob pol 11. pod policijsko in žandarmsko zaščito sejo, da se je konstituirala. Opozicijski poslanci se seje niso udeležili in so rešili vladne mameluke težkih skrbi, pač pa so sklenili, da protestirajo proti postopanju predsednika državnega zbora in izdajo protestni komunique proti sklepom delegacije. Za predsednika delegacije je bil izvoljen grof August Zichy za podpredsednika baron Ludo-

vik Lang. Po izvolitvi odsekov se je seja zaključila.

NEZGODA V TRBOVELJSKEM RUDNIKU.

Trbovlje, 6. novembra. Včeraj ob 7. zjutraj je zasulo na vzhodnem okrožju (Terezija) v rovu »Wolfgang« dva rudarja, očeta in sina, Ivana in Antona Zelenška. Vzlic takojšnji pomoči rešilnega moštva, ki je delalo do večera, ponesrečencev še niso dobili. Najbrže nista več živa. Vzrok nezgode je skoraj gotovo moderno, z vodo mešano zastavljanje.

AVSTRIJSKO-OGRSKA MORNARICA ODPLUJE V SMIRNO.

Dunaj, 6. novembra. Vojno ministrstvo (mornariška akcija) javlja: Prva divizija c. kr. eskadre se bo ustavila prvič v Smirni.

POINCARREJEVI PREDLOGI.

Pariz, 6. novembra. Ministrski predsednik Poincare je stavil vlesilam predloge v rešitev balkanskega vprašanja. Ti predlogi imajo namen: 1. vlesile priznajo politične in administrativne spremembe v ozemlju, ki so ga osvojili zavezniki; 2. sultanova suvereniteta se prizna za Carigrad in okolico; 3. sklicanje evropske konference, ki se je naj udeležje tud balkanske države.

SAN GIULIANO V BERLINU.

Berlin, 6. novembra. Italijanski vnanji minister San Giuliano je bil včeraj ob pol 6. zvečer pri cesarju v Potsdamu na audienci.

VOLITEV PREDSEDNIKA V ZEDINJENIH DRŽAVAH.

Berlin, 6. novembra. Iz Novega Jorka poročajo: Letošnja volilna kampanja se je končala predvčerajšnjem zvečer s parado demokratov po novojorskih ulicah. Z gotovostjo pričakujejo, da zmaga Wilson, demokratični kandidat. Volitve so se začele včeraj ob 6. zjutraj po vsej Uniji. Sodijo, da bo oddanih 16 milijonov glasov, kolikor jih doslej še ni bilo.

Delavsko gibanje.

= Važno za avstrijske delavce, ki so postali v Nemčiji invalidni ali se jim je pripetila obratna nezgoda. Po starem nemškem zakonu o invalidnem zavarovanju je moral vsakdo, ki je prejel invalidno rento, redno bivati v Nemčiji. Ta določba je nekoliko olajšana po novem državnem zavarovalnem redu, ker v zmislu § 1313tega zakona je tedaj miruje renta, če biva opravičenec prostovoljno v inozemstvu in pa če je opravičenec inozemec na podlagi kazenskega postopanja izgnan iz Nemčije. Vsi avstrijski delavci, ki so bili opravičeni do invalidne ali nezdgodne rente, pa so jo izgubili, ker so bili iz Nemčije izgnani, ne da bi bili kazensko obsojeni, poziva notranje ministrstvo z odredbo, da naj priglasijo svoje zahteve: dobro utemeljeno prošnjo in ji priložijo prvotni odlog glede rente. Prošnje se vlagajo pri dotičnih konzulatih v Nemčiji. Oblasti so dolžne podpirati opravičence pri vlaganju prošnje. Marsikak delavec, ki je v Nemčiji postal invalid, biva sedaj v hiralnici ali v ubožnici, ali pa ga morajo podpirati svoji, in niti ne ve, da ima pravico do rente, če je bil brez obsodbe izgnan kot nadležen inozemec. Taki delavci torej lahko zopet pridobe rento, ki so jo izgubili zaradi izselitve iz Nemčije.

= Odborova seja čevljarске podružnice bo jutra v četrtek 7. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih. Odborniki se vabijo, da se seje zanesljivo udeležijo.

= Občni zbor podružnice čevljarjev v Ljubljani, ki je bil v nedeljo dne 27. oktobra v gostilni pri Leonu, je bil povoljno obiskan. Predsednik sodrug Sajovic je otvoril zbor in konstatiral sklepčnost. K prvi točki dnevnega reda je sodrug Sajovic poročal, da je bil 13. oktobra sestanek ljubljanskih čevljarjev na katerem se je vpisalo več novih članov, kar nam daje nado, da se bo podružnica krepko razvijala. K drugi točki »Volitve«, so bili soglasno izvoljeni o odbor naslednji sodrugi: Predsednik Ivan Sajovic, njegov namestnik Fr. Sajovic, v ostali odbor pa Ivan Hafner, Kar. Bolha, Karl Tavčar, Nikolaj Pahulek, Fran. Smerajc, Fran. Starič, Fr. Dornik in Tomo Kovarčič. K volitvam je govoril tudi sodrug Zoré ki je naglašal važnost nalog, ki so jih odborniki z izvolitvijo prevzeli. Opozarjal je odbornike in člane na točnost in red, ki sta predpogoj napredku. Pozival je, da je treba pridobiti vse čevljarje v organizacijo. Omenjal je nadalje razmere, ki vladajo v čevljarjski stroki v Ljubljani. Spominja se nadalje okolica, ki ga je čevljarjska zadruga izdala na svoje člane v meščanskih listih, v katerem poziva tovariše v Ljubljani na skupen nastop glede uvedbe cenovnika. Iz tega je razvidno, da so se mojstri krepko oprijeli svoje organizacije, potom katere se bodo sigurno hoteli okoristiti na račun svojih pomočnikov. Temu se je treba upreti: vso silo, ker izkoriščanja, in še v taki meri kot je v ljubljanski čevljarjski stroki v navadi, so pomočniki že siti do grla. Nujno potrebno je, da se ljubljanski čevljarji brez odlašanja združijo v svoji strokovni organizaciji, kajti le ta jim daje jamstvo, da se bodo razmere v čevljarjski stroki tudi v resnici izboljšale. Ko se se vpisali še nekateri člani, je predsednik sodrug Sajovic še enkrat pozval navzoče ni skupno delo ter krepkejšo agitacijo in zaključil zbor.

= Čevljarjska podružnica naznanja vsen svojim članom, da je vplačevanje vsako nedeljo in vsak praznik od 10. do 11. ure dopoldne v društvenem lokalu v Selenburgovi ul. 6. II Ob istem času je odprta tudi knjižnica, na katere vse člane opozarjamo.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence?
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba.
Najnižje cene.

Novice.

* **Znamenje časa.** Iz Halle poročajo: Z ozirom na vedno rastočo draginjo mesa so otvorili tukaj mesnico za pasje meso. Že prvi dan je bil v mesnici ogromen obisk.

* **Lev v letalu.** Profesor Davis iz Filadelfije v Ameriki je pred kratkim napravil polet, pri katerem je bil gost — mlad lev. Leva so dejali v kletko in tudi krotilec se je udeležil poleta. Ko se je letalo dvignilo, je postal lev nemiren in se je pripravil na skok. Čez nekaj časa se je lev privadil in je silno začudeno gledal okoli sebe ter strašno rjul. Letalo se je dvignilo 10 metrov visoko. Lev je postal vedno nemirnejši, zato je profesor Davis okrenil aparat k zemlji. Pri padanju je postal lev popolnoma tih in preplašen. Ko je bilo letalo že na zemlji in so kletko postavili na tla, je postal lev silno vesel in skušal udrjeti iz tesne kletke. Posebne radosti torej lev ni občutil pri poletu.

* **Boj z medvedom.** Na Dunaju je v soboto dopoldne ušel pri Ronacherju medved iz kletke. Priletel je v kuhinjo in grozno razmesaril ženo, ki je ravno pomivala. Hlapca, ki je hotel ženo rešiti, je medved tudi močno zdelal, zgrizel ga je in s šapami mu je trgal meso s telesa. Postrešek je prihitel na pomoč in z gorjačo tako oplazil medveda, da je bil skoraj nezavesten. Medved je po udarcu jezno godrnjal in se splazil v klet. Policisti so čakali z nabitimi revolverji pred durmi kleti, da bi ustreli razjarjeno zver, ako bi se prikazala. Zvrtali so v duri strelne luknje in čim je pomolil medved glavo skozi luknjo, so zapresketali strelji. Končno so ušli policisti v klet in poponoma usmrtili medveda, ki je bil že itak od prejšnjih krogel smrtno zadet. Vsega skupaj je dobil medved 110 strel. Žena in hlapec nista smrtno nevarno ranjena.

* **Turški vojaki na potu skozi Dunaj.** V soboto dopoldne je dospelo iz Sarajeva na Dunaj 420 turških vojakov in 20 oficirjev. Ti vojaki so tvorili del posadke v Plevlju v Sandžaku novo-pazarskem. Ko so Črnogorci naskočili Plevlje, so vojaki po kratki obrambi zbežali čez mejo v Bosno. Po določilih mednarodnega prava so jih na avstrijskih tleh razorožili in jih prepeljali v Sarajevo. Avstrijsko vojno ministrstvo je odredilo, da bodo turški begunci internirani dokler traja balkanska vojna, v Znojmu na Moravskem in v Libercah na Češkem. Na Dunaju so čakali dve uri na državnem kolodvoru. Vojaki so krepki, mladi možje, in videti je bilo, da jih ni pot iz Sarajeva na Dunaj prav nič utrudila. Imeli so čedne uniforme, le plaščev niso imeli vsi. Njihova obuvala so bila pa v prav slabem stanju. Najboljše čevlje so imeli oni, ki so imeli stare avstrijske komine čevlje. Turški vojaki so se odeljali v dveh vlakih po 210 mož v Znojmu in Liberca. O vojnih dogodkih je pripovedoval poveljnik čete, major Izmael Ahmed beg sledeče: »Nepričakovano in nenadoma se nas napadli Črnogorci. Vzlic temu, da je bil njihov naskok tako nepričakovan, smo zdržali toliko časa, dokler smo imeli kaj patron. Črnogorcev je bilo mnogo več kakor nas in ko smo izstrelili vso municijo, sem sklenil, da popeljem svojo četo proti avstrijski meji. Od Plevlja do Metalke smo bežali v največji naglici in sicer po cesti, ki so jo zgradili Avstriji. V Metalci nas je sprejelo avstrijsko vojaštvo. Razorožili so nas in prepeljali v Sarajevo. Avstriji so ravnali z nami kar najlepše.«

* **Iz ljudskih željev.** Pravkar je izšla na Angleškem »bela knjiga«, ki daje zanimiv pregled o stroških za vojno mornarico vesesil. Predvsem ostri človek, če primerja stroške različnih let. Blazno naraščajo izdatki od leta do leta. Angleška je porabila od 1901 do 1902 za vojno mornarico 619 milijonov 600 tisoč mark, od 1907 do 1908 že 625 milijonov in proračun za leto 1912.—1913. izkazuje 901 milijon 500 tisoč mark! V istih letih je izdala Francoska 276 milijonov potem so stroški nekoliko padli, namreč na 249 milijonov 730 tisoč, a sedaj so narasli na 361 milijonov 800 tisoč mark. Rusija izkazuje naslednje izdatke: 187 milijonov 500 tisoč mark, 177 milijonov in sedaj 353 milijonov 600 tisoč mark. — Nemčija: 190 milijonov 600 tisoč, 284 milijonov, 500 milijonov in 452 milijonov 200 tisoč mark. — Italija: 98 milijonov 200 tisoč, 113 milijonov 200 tisoč mark in 171 milijonov 300 tisoč mark. — Avstrijsko-Ogrska: 36 milijonov 400 tisoč mark, 54 milijonov 270 tisoč mark, 116 milijonov 830 tisoč mark. V desetih letih so se izdatki za vojno mornarico na Avstrijskem skoraj potrojili.

* **Draginja v Carigradu.** Ker vse železnice služijo le vojaškim namenom, je skoraj popolnoma izostal dovoz živil iz Anatolije in bolgarskih pristanišč V Carigradu so se zato podražile vse življenjske potrebščine do skrajnih mej. Petrolei, ki je veljal pred izbruhom vojne 14 piastrov, velja sedaj 22 piastrov. Moka, maslo riž, drva, premog so se podražili za 100 procentov. Voznina na ladjah je poskočila od 9 frankov za tono na 35 frankov. Vojna uprava porabi vsak dan 5000 vreč moke.

* **Dnevni stroški balkanske vojne.** Stroški za vsakega vojaka v času vojne znašajo na dan 8 do 9 K. Bolgarska ima na bojišču 355.000 vojakov, stroški, računjeni po 8 K, znašajo torej vsak dan 2.840.000 K; Srbija 275.000 vojakov, stroški 2.200.000 K; Grška 30.000 vojakov, stroški 240.000 K; Črna gora 40.000 vojakov, stroški 320.000 K; Turška 800.000 vojakov, stroški 6.400.000 K. Vojaki vseh vojskujočih držav stanejo torej vsak dan 12 milijonov, a mesečno 360 milijonov. Pri tem niso všteti stroški za municijo.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Tiskarna« v Ljubljani.

Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprejmejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

Kdor ve razločiti dober liker od slabega, se ne da preslepiti s ponaredbami, ampak zahteva pristni

Po slabem pitju
Si bolan,
Od tega boš
Veseli, močan!

„FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak
dale moč in veselje do dela.

Postavno varovano

Najnovelše! Najnovelše
Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del
Ljubljana, Wolfova ulica 12

riporoča za vsa v svojo stroko spadajoča, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

V kratkem začnemo razpošiljati Žepni koledar

za delavce spletnih in prometne uslužbenice
za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebinska: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolikovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množina razpredelnice. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nevarnostem. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnice na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišтва v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beleške za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Kdor ljubi dobro kavo

naj vporablja kot pridatek samo

= pravi „Franck“, =

ki se spozna po tvornični znamki, t. j. kavinem mlinčku.

Tovarna v Zagrebu.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v pristo luko.

Moze, ulica Miramar 1

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bocaccio št. 25

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma)

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoelll, trafika na državnem kolodvoru

Bajc, ulica Geppa

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Greta.

Skladišče Il. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.

Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.

Wenc Neža, Via Broletto.

Segolin Rosa Via Industria 16

Kickel, Via Montorzino 4, Rojano.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudo priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobni vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

Cene brez konkurence.

FR. IGLIČ Ljubljana,
Mestni trg št. 11-12.

Vinska klet v UNIONU

v Ljubljani

se otvori v torek dne 5. novembra t. l.

Točila se bodo izključno priznana dobra vina kranjske deželne vinarske zadruga pod njenim stalnim nadzorstvom.

Cene vinu so jako nizke.

V kleti se bodo dobivala izvrstna gorka in mrzla jedila

Za obilen obisk se priporoča

UNION.

Kranjska deželna vinarska zadruga naznanja, da vbo- doče opusti vinske poskušnje, ker se bodo točila vina imenovane zadruga v isti priznani kakovosti in isti množini kakor v poskušni kleti od torka dne 5. novembra naprej

v vinski kleti hotela UNION

Podpisana zadruga vabi vse prijatelje dobre vinske kapljice, da mnogoštevilno posejajo novo otvoreno klet.

Z odličnim spoštovanjem

Kranjska deželna vinarska zadruga.